

บทที่ 2

บทนิยาม

คำนิยามสำคัญที่ใช้ในการสำรวจ

1. ผู้สูงอายุ

หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง

2. เขตเทศบาลประกอบด้วย

2.1 เขตเทศบาล หมายถึง ท้องถิ่นซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาล และพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ. 2542 ขึ้นเป็นเทศบาลตำบล โดยกำหนดเขตพื้นที่ของเทศบาลนั้นไว้ด้วย

2.2 กรุงเทพมหานคร หมายถึง ท้องถิ่นซึ่งได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยกำหนดเขตพื้นที่ของเทศบาลนั้นไว้ด้วย

2.3 เมืองพัทยา หมายถึง ท้องถิ่นซึ่งได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 โดยกำหนดเขตพื้นที่ของเทศบาลนั้นไว้ด้วย

3. นอกเขตเทศบาล

หมายถึง พื้นที่ภายนอกเขตเทศบาลทั้งหมด หรือที่เรียกว่าหมู่บ้าน

4. ชุมชมอาคาร

หมายถึง อาณาบริเวณย่อยภายในเขตเทศบาล แบ่งขึ้นเพื่อความสะดวกในการนับจุดและ Jennings

5. อายุ

หมายถึง อายุเต็มปีบริบูรณ์ นับถึงวันคล้ายวันเกิดครั้งสุดท้ายก่อนวันสัมภาษณ์

6. การศึกษาสูงสุด

หมายถึง ชั้นหรือปีที่สอบไล่ได้เป็นครั้งสุดท้ายนับถึงวันก่อนวันสัมภาษณ์ ไม่รวมวิชาชีพพระยะสันที่ไม่มีวิชาสามัญสอน เช่น ตัดเสื้อ ช่อมวิทย์ เป็นต้น

7. สถานภาพสมรส

หมายถึง ความผูกพันระหว่างชายกับหญิงในการเป็นสามีภรรยา แบ่งได้ดังนี้

7.1 โสด ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เคยสมรส

7.2 **สมรส** ได้แก่ ผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา ไม่ว่าจะได้ทำการสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

- สมรสและคู่สมรสอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หมายถึง สามีและภรรยาที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน
- สมรสแต่คู่สมรสไม่ได้อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หมายถึง สามีและภรรยาที่อาศัยอยู่คนละครัวเรือนแต่ยังมี

ความผูกพันฉันท์สามีภรณากัน

7.3 **หม้าย** ได้แก่ ผู้ที่คู่สมรสได้ตายไปแล้ว และขณะนี้ยังไม่ได้สมรสใหม่

7.4 **หย่า** ได้แก่ สามีภรรยาที่หย่ากันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

7.5 **แยกกันอยู่** ได้แก่ ผู้ที่มีได้อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาแล้ว แต่ยังไม่ได้หย่ากันตามกฎหมาย รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้สมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ได้อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรณากันแล้ว

8. ประเภทที่อยู่อาศัย

หมายถึง ลักษณะของสถานที่ที่ครัวเรือนหนึ่งๆ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย จำแนกได้ดังนี้

8.1 **บ้านโดด** หมายถึง บ้านที่ปลูกอยู่หลังเดียวโดดๆ พร้อมทั้งเรือนครัว โรงรถ เรือนคนใช้ด้วยถ้ามี และเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลในครัวเรือนเดียวกัน หรือบ้านที่ปลูกอยู่หลายหลังภายในบริเวณรั้วเดียวกัน และเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลภายในครัวเรือนเดียวกัน โดยแบ่งเป็น

- บ้านโดดยกพื้นสูง หมายถึง บ้านที่ด้านล่างเปิดโล่ง และต้องใช้บันไดขึ้นบนตัวบ้าน
- บ้านโดดไม่ยกพื้น หมายถึง บ้านที่ปลูกอยู่บนพื้นหรือยกพื้นขึ้นเพียงเล็กน้อย

8.2 **ทาวน์เฮ้าส์ (รวมบ้านแฝดด้วย)** หมายถึง ตึกที่ปลูกติดต่อกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป โดยมีฝาร่วมกันด้านหนึ่งหรือสองด้านขึ้นไปอาจเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ ตัวตึกอยู่ลึกเข้ามาจากริมถนน มีบริเวณที่ว่างหน้าบ้านอาจใช้เป็นที่พักจอดรถหรือทำประโยชน์อย่างอื่น

8.3 **ห้องชุด** หมายถึง กลุ่มห้องอันเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือน โดยกลุ่มห้องนี้จะต้องมีห้องครัว ห้องน้ำ ตลอดจนทางเข้าออกห้องชุดเป็นของตนเอง เช่น อพาร์ทเมนต์ แฟลต คอนโดมิเนียม แมนชั่น คอนโดเทล ฯลฯ

8.4 **ตึกแถว ห้องแถว เรือนแถว** หมายถึง ตึกหรือห้อง หรือเรือนที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ปลูกติดต่อกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป เรียงติดกันเป็นแถว โดยมีฝาร่วมกันด้านหนึ่งหรือสองด้านขึ้นไปอาจจะเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ ทั้งนี้รวมถึงเรือนแพแถวสำหรับคนงานกรมชลประทานด้วย

8.5 **ห้องภายในบ้าน** หมายถึง ห้องหนึ่งหรือหลายห้องที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนหนึ่งๆ ในบ้าน 1 หลัง ซึ่งมีครัวเรือนอาศัยอยู่มากกว่าหนึ่งครัวเรือน โดยมีห้องครัว ห้องน้ำ หรือทางเข้าออกสู่ที่อยู่อาศัยนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทุกอย่างร่วมกับครัวเรือนอื่นที่อยู่ภายในบ้านนั้น ทั้งนี้รวมถึงห้องที่อยู่ภายในอาคารซึ่งต้องใช้ห้องน้ำ ห้องครัว หรือทางเข้าออกสู่ที่อยู่อาศัยร่วมกับห้องอื่นที่อยู่ภายในอาคารเดียวกันด้วย

8.6 อื่น ๆ หมายถึง ที่อยู่อาศัยของครัวเรือนที่ไม่อาจจำแนกเข้าอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งข้างต้น เช่น รถ เรือ แพ ถ้า ได้สะพาน และบ้านที่คนงานก่อสร้างอาศัยอยู่ชั่วคราว

9. ลักษณะของที่อยู่อาศัย

หมายถึง ที่อยู่อาศัยซึ่งจำแนกได้ตามวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยแยกออกเป็น

9.1 ดึก หมายถึง สิ่งปลูกสร้างซึ่งใช้คอนกรีต คอนกรีตบล็อก คอนกรีตอัดแผ่น อิฐฉาบปูน หรืออิฐไม่ได้ฉาบปูน

9.2 ครึ่งตึกครึ่งไม้ หมายถึง บ้านชั้นล่างเป็นอิฐฉาบปูน หรือคอนกรีต ส่วนชั้นบนเป็นไม้ หรือส่วนหนึ่งเป็นตึก อีกส่วนหนึ่งเป็นไม้ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งบ้านที่ข้างล่างเป็นตึก ข้างบนใช้ฝาเซลโลกรีต

9.3 บ้านที่ใช้วัสดุถาวรเป็นส่วนใหญ่ หมายถึง บ้านที่ใช้วัสดุถาวรในการก่อสร้างเป็นส่วนใหญ่

วัสดุถาวร ได้แก่ ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สัก ไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้ตะแบก ไม้แดง เป็นต้น และคอนกรีต คอนกรีต บล็อก คอนกรีตอัดแผ่น สังกะสี อิฐทนไฟ

9.4 บ้านที่ใช้วัสดุไม่ถาวรในท้องถิ่น หมายถึง บ้านที่ใช้วัสดุไม่ถาวรในการก่อสร้างทั้งหมด หรือส่วนใหญ่

วัสดุไม่ถาวร ได้แก่ วัสดุที่หาได้ตามท้องถิ่น เช่น แผก ใบตองตึง ไม้ไผ่ ไม้รวก เป็นต้น

9.5 บ้านที่ใช้วัสดุใช้แล้ว หมายถึง บ้านที่ใช้วัสดุที่ใช้อย่างอื่นมาแล้ว เช่น เศษไม้ สังกะสีใช้แล้ว ฯลฯ มาปะติดปะต่อกันเป็นบ้าน

10. หัวหน้าครัวเรือน

หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคลซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าครัวเรือน และโดยทั่วไปเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดในการปกครอง หรือเป็นผู้อุปถัมภ์ในเชิงเศรษฐกิจและสวัสดิภาพของสมาชิกในครัวเรือน

11. ความเกื้อหนุน

หมายถึง การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นในด้านการเงิน อาหาร เสื้อผ้า ของใช้ การดูแลในการดำรงชีวิตประจำวัน อาชีพ ดูแลภายในบ้าน/เฝ้าบ้าน เลี้ยงหลาน

เลี้ยงหลาน หมายถึง การที่ผู้สูงอายุเลี้ยงบุตรของบุตรหรือบุตรของญาติพี่น้อง

การดูแลในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การอาบน้ำ แปรงฟัน แต่งตัว การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การเดิน เป็นต้น

12. ความถี่ในการเยี่ยมเยียน

เยี่ยมบ่อยครั้ง หมายถึง เยี่ยมทุกวัน สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สัปดาห์ละครั้ง

เยี่ยมบางครั้ง หมายถึง เยี่ยมเดือนละครั้ง 2-5 เดือนต่อครั้ง

เยี่ยมนานๆ ครั้ง หมายถึง เยี่ยมครึ่งปีต่อครั้ง ปีละครั้ง และไม่แน่นอน

13. งาน

หมายถึง กิจกรรมที่ทำที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ คือ

13.1 กิจกรรมที่ทำแล้วได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ของใช้ต่างๆ เป็นต้น ค่าตอบแทนเป็นเงินอาจจ่ายเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน หรือรายชิ้นก็ได้

13.2 กิจกรรมที่ทำแล้วได้ผลกำไร หรือมีหวังที่จะได้รับผลกำไร หรือส่วนแบ่งเป็นการตอบแทน เช่น ประกอบการค้าขาย ทำโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

13.3 กิจกรรมที่ทำให้กับธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือผลกำไรตอบแทนอย่างใด ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจนั้น จะมีสถานภาพการทำงานเป็นประกอบธุรกิจส่วนตัวหรือนายจ้าง

ผู้มีรายได้จากดอกเบี้ยธนาคาร พันธบัตร เงินปันผลบริษัท เงินบำนาญ หรือผู้มีรายได้จาก ดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าเช่าสินทรัพย์ โดยไม่ได้ทำในรูปของธุรกิจ และไม่ได้มีอาชีพอย่างอื่นอีก ถือว่าผู้นั้น**ไม่ได้ทำงาน**

แต่ผู้มีรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ หรือให้เช่าสินทรัพย์ โดยทำในรูปธุรกิจให้ถือว่าผู้นั้น**ทำงาน**

14. อาชีพ

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่ผู้นั้นทำอยู่

15. ลักษณะงานหรือประเภทกิจการของสถานที่ที่ทำงาน (อุตสาหกรรม)

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของกิจการทางเศรษฐกิจที่บุคคลผู้นั้นทำงานอยู่

16. สถานภาพการทำงาน

หมายถึง สถานะของบุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่ทำงานหรือในธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

16.1 **นายจ้าง** หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะลูกจ้าง

นายจ้างในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ผู้ที่จ้างคนงานทำงานประเภทงานในบ้านเรือน ซึ่งไม่เกี่ยวกับธุรกิจ เช่น ผู้ที่จ้างคนมาทำอาหารในบ้าน ทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า เป็นต้น

16.2 **ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง** หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองโดยลำพังผู้เดียวหรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการด้วย เพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และได้จ้างลูกจ้างแต่อาจมีสมาชิกในครัวเรือนหรือผู้ฝึกงานมาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนอย่างอื่นสำหรับงานที่ทำ

16.3 **ช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง** หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในไร่นาเกษตรหรือในธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน

16.4 **ลูกจ้าง** หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างตอบแทนเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน หรือรายชิ้นหรือเหมาจ่าย ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานอาจจะเป็นเงิน หรือเป็นสิ่งของก็ได้ ลูกจ้างแยกเป็น 3 ประเภท คือ

ก. **ลูกจ้างรัฐบาล** หมายถึง ข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของรัฐบาล

ข. **ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ** หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้กับรัฐวิสาหกิจ

ค. **ลูกจ้างเอกชน** หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้กับเอกชนหรือธุรกิจของเอกชน รวมทั้งผู้ที่รับจ้างทำงานบ้าน เช่น ซักรีดเสื้อผ้า เลี้ยงเด็ก ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น

16.5 การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคนที่มีร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการทำงานทุกขั้นตอนไม่ว่าเป็นการลงทุน การขาย งานอื่นๆ ของกิจการที่ทำตลอดจนการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจจดทะเบียนจัดตั้งในรูปสหกรณ์หรือไม่ก็ได้)

17. รายได้

หมายถึง เงินที่ได้รับจากการทำงานหรือได้รับจากบุคคลอื่น หรือได้รับจากดอกเบี้ยเงินออม

18. สถานสงเคราะห์คนชรา

เป็นสถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยได้รับการคุ้มครองดูแลให้มีความสุข ไม่ต้องเร่ร่อน ถูกทอดทิ้งให้ว้าเหว่ ซึ่งมีทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน

18.1 สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล ซึ่งดำเนินภายใต้กรมประชาสงเคราะห์ ปัจจุบัน มี 20 แห่ง และแบ่งประเภทได้ 3 ประเภท

- ประเภทสามัญ ผู้สูงอายุไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
- ประเภทหอพัก ผู้สูงอายุต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน
- ประเภทพิเศษ ผู้สูงอายุต้องสามารถปลูกบ้านอยู่เองตามแบบแปลนที่กำหนดในที่ดินของสถานสงเคราะห์

18.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุ

เป็นบริการที่จัดให้กับผู้สูงอายุทั่วไปที่มีความต้องการรับบริการจากรัฐ โดยไม่เข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์และเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่กับครอบครัวได้อย่างมีความสุข

18.3 สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

18.3.1 ให้บริการในลักษณะการสงเคราะห์ มีลักษณะเดียวกับสถานสงเคราะห์คนชราของกรมประชาสงเคราะห์ คือ จัดที่พักอาศัยพร้อมทั้งอาหาร และกิจกรรมต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ

18.3.2 ให้บริการในลักษณะการช่วยเหลืออื่นๆ เป็นการให้บริการตามวัตถุประสงค์ของแต่ละมูลนิธิ หรือสมาคม เช่น ด้านการเงิน อาหาร สิ่งของที่จำเป็นด้านสุขภาพและกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านความรู้และความบันเทิง

19. บัตรประจำตัวผู้สูงอายุ

เป็นบัตรที่จัดทำขึ้นเพื่อผู้สูงอายุสามารถนำบัตรนี้ไปใช้สิทธิในการขอรับบริการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานจากสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ แต่ในกรณีที่ผู้สูงอายุบาดเจ็บจากอุบัติเหตุหรือป่วยฉุกเฉินก็จะได้รับการส่งตัวไปรับการรักษาตามระบบการรับส่งต่อผู้ป่วย ผู้ที่มีสิทธิ์ขอทำบัตรประจำตัวผู้สูงอายุได้จะต้องมีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป

20. บัตรประกันสุขภาพ

เป็นบัตรที่อยู่ในโครงการประกันสุขภาพซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสร้างหลักประกันด้านสุขภาพให้แก่ประชาชน เนื่องจากรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลเป็นรายจ่ายที่ไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าได้ว่าจะต้องใช้จ่ายเมื่อไร ดังนั้นโครงการบัตรประกันสุขภาพนี้จึงมีส่วนช่วยให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยสามารถสร้างหลักประกันด้านสุขภาพให้แก่ตนเองและครอบครัวได้โดยการซื้อบัตรสุขภาพมูลค่า 1,000 บาทต่อปี แต่ประชาชนจ่าย 500 บาท รัฐบาลจ่าย 500 บาทเป็นเงินอุดหนุนค่าบัตรประกันสุขภาพ

21. บัตร 30 บาท รักษาทุกโรค (โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า)

เป็นบัตรประกันสุขภาพ เมื่อท่านเจ็บป่วยก็สามารถไปหาหมอเพื่อรับการรักษาพยาบาล และขอคำแนะนำในการส่งเสริมสุขภาพ โดยเสียค่าธรรมเนียมการรักษาครั้งละ 30 บาท

22. เงินเบี้ยยังชีพ

เป็นเงินช่วยเหลือเพื่อผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) ที่มีฐานะยากจน มีรายได้น้อยหรือไม่มียาได้เป็นผู้ที่ไร้ญาติพี่น้อง ขาดผู้อุปการะหรือถูกทอดทิ้ง ซึ่งผู้สูงอายุที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการช่วยเหลือนั้นจะต้องเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยเงินเบี้ยยังชีพที่จัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุที่มีสิทธิ์ได้รับนั้นเป็นรายเดือน เดือนละ 300 บาท ตลอดชีวิต

ข้อสังเกตสำหรับผู้ใช้อข้อมูล

ในตารางสถิติผลรวมของแต่ละจำนวนอาจไม่เท่ากับยอดรวม เนื่องจากข้อมูลแต่ละจำนวนได้มีการปัดเศษ